

Imatges i sons en extinció

De l'1 d'octubre de 2010 al 9 de gener de 2011

Axel Hütte, Cayo-1, Belice, 2007
Cortesia de la Galeria Helga de Alvear, Madrid

TÍTOL: Imatges i sons en extinció

DATES: De l'1 d'octubre de 2010 al 9 de gener de 2011

LLOC: Centre d'Art la Panera – Planta 1

ARTISTES: Orquestra del Caos (Jose Manuel Berenguer i Carlos Gómez) i Axel Hütte

COMISSARI: Antoni Jové

CRÈDITS:

Centre d'Art la Panera

Directora: Glòria Picazo

Coordinació: Antoni Jové

Programa educatiu: Helena Ayuso i Roser Sanjuan

Prensa i comunicació: Maria López

Centre de documentació: Anna Roigé

Manteniment: Carlos Mecerreyes

Muntatge

CROQUIS, Barcelona / Festa 10, Lleida

Disseny

EUMOGRAFIC

PUBLICACIÓ:

Textos: Orquestra del Caos / Antoni Jové

Traducció i correcció: Maite Puig

Disseny: Eumogràfic

Impressió: Novoprint

Edita: Ajuntament de Lleida, Centre d'Art la Panera

L'exposició "Imatges i sons en extinció" relaciona gravacions ambientals amb el paisatge fotografiat del territori Llatinoamericà.

L' Orquestra del Caos (Jose Manuel Berenguer i Carlos Gómez) participen d'aquest projecte expositiu amb el seu treball Sons en causa realitzat a Colòmbia, Brasil, Perú, Costa Rica i Argentina.

El projecte Sons en Causa és la primera vegada que es presenta a l'Estat Espanyol i ha estat realitzat amb l'ajuda del Ministerio de Cultura.

Aquest projecte expositiu es complementa amb el treball fotogràfic de l'artista Axel Hütte realitzat també en territori Llatinoamericà, concretament a Belice, Chile i Venezuela

El treball d'Axel Hütte que es presenta a la Panera forma part de la sèrie En Tierras Extrañas que es va poder veure a la Fundación Telefónica de Madrid l'any 2008

Imatges i sons en extinció

Axel Hütte + Orquestra del Caos (Josep Manuel Berenguer / Carlos Gómez)

En aquesta exposició plantegem un diàleg entre dues maneres diferents, però complementàries, d'abordar el paisatge. Per una banda, tenim les fotografies de gran format que Axel Hütte ha realitzat en diferents països de l'Amèrica Llatina (Belize, Xile i Veneçuela); per l'altra, les instal·lacions de l'Orquestra del Caos (Josep Manuel Berenguer i Carlos Gómez), que configuren diferents paisatges sonors a partir d'un extens arxiu d'enregistraments duts a terme en contextos culturals llatinoamericans, l'entorn mediambiental dels quals ja viu canvis irreversibles a causa del creixement econòmic. Ara bé, el punt de partida d'ambdues propostes difereix: Axel Hütte aborda el paisatge amb l'esperit d'aquells descobridors que van arribar des d'Europa al Nou Món; per contra, l'Orquestra del Caos s'hi enfronta des de la inquietud que provoca el conjunt de transformacions que posen en perill aquests paisatges naturals.

Podríem dir que en un mateix espai conviuen l'emoció del descobriment i el sentiment de pèrdua inherent a ell, des del moment que prenem consciència que a partir d'aquest moment inaugural pot començar el canvi i la corrupció. Quelcom que experimentem, en aquest cas, des de dos plans de percepció: el visual i el sonor.

Axel Hütte. Paisatges redescoberts

«A la naturalesa, hi busco paisatges extrems: glaceres, coves, boscos, selves... Intento transferir el que he vist a una espècie de somni, de visió de la realitat, de tal manera que les persones puguin somiar per elles.»

Axel Hütte (Essen, Alemanya, 1951) fou deixeble de Bernd & Hilla Becher a la Kunstakademie de Düsseldorf. És un dels màxims exponents de la «Nova fotografia alemanya» juntament amb Thomas Ruff, Andreas Gursky i Candida Höffer. Després d'uns inicis marcats per l'interès per l'arquitectura i els contextos urbans, progressivament el seu treball mostra un major interès pel paisatge, fins al punt que les construccions humanes acaben desapareixent.

Les fotografies que presenta en aquesta exposició pertanyen a una extensa sèrie que aborda el paisatge des de la voluntat d'assolir allò primigeni, allò gairebé previ al descobriment. Axel Hütte, a l'hora de realitzar aquestes fotografies, ha estudiat àmpliament les rutes que van seguir els conqueridors del Nou Món, i ell mateix les ha recorregut amb la intenció d'acostar-se a aquella vivència. Es tracta d'un procés de treball que inevitablement n'ha acabat condicionant els resultats. No ens trobem davant de documents, sinó davant d'experiències. El fotògraf té per principi defugir les imatges previsibles; per aquesta raó té una gran cura en la tria de la ubicació, del punt de vista i del moment en què té lloc la presa fotogràfica. El fotògraf dispara quan assoleix la seva meta, quan percep que allò que observa deixa de ser familiar per esdevenir estrany i desconegut, i concedeix a les seves fotografies certa sublimació de la natura amb reminiscències romàntiques, sempre, però, des d'un posicionament contemporani, que evita qualsevol connotació religiosa. És cert que Hütte busca captar paisatges al límit, però no es delecta en l'espectacularitat en si mateixa, sinó que cerca la sinceritat de les imatges. Unes imatges que ens lliura, d'alguna manera, inacabades. Ell mateix afirma que «no mostro la realitat sinó fragments d'ella, que poden percebre's, per exemple, als núvols [...] D'aquesta manera creo una imaginació de la imatge, ja que jo no vull mostrar només una realitat objectiva. Així l'espectador es crea la seva pròpia idea del que jo volia mostrar. I això em duu a la qüestió [...] que alguns perceben el romanticisme i allò sublim en la meua obra i altres no, i ambdós tenen raó. Jo creo imatges obertes, imatges en què es mostra un objecte però una gran part roman oculta. Una muntanya, però, a la vegada, un entorn de núvols, de boira, i això crea una imaginació addicional [...]».

Axel Hütte ens entrega una imatge que s'estén més enllà del paper fotogràfic. Abans que amb paisatges, ens trobem davant d'esquemes de representació d'allò natural, embolcallats per elements atmosfèrics o dissolts en reflexos sobre l'aigua, amb la qual cosa cada espectador és convidat a participar de la imatge, a conformar el seu propi espai simbòlic, a concloure el seu relat a partir del seu ideari personal.

Sons en causa. Paisatges sonors del desenvolupament humà

Ja fa mitja hora que s'ha post el sol, així que el que més sona són els grills. És l'estructura ritmicotímbrica sobre la qual la nostra percepció, tan habituada a establir dicotomies entre fons i forma, disposa un cant de xiulets atiplats. Què és percebre, si no destacar un senyal sobre la resta? Entre els senyals que la meua percepció decideix proposar com a forma sense la intervenció contradictòria de la consciència, no només hi ha els xiulets de l'ocell: un grall molt interessant acaba de produir-se a prop del micro. A més, per allà se senten uns cruixits com de fusta. Pel fet que són molt poc periòdics, gairebé estic segur que els produïa un animal en moure branques. Tot això és forma, sens dubte, però si me n'oblido i dirigeixo la meua atenció a allò que d'entrada em proposo com a fons, els grills, comprovo que també són formes. I al seu interior, més formes. Tinc la impressió paranoide que arribaria a esmicolar els sons fins a l'infinit i continuaria escoltant formes. Evidentment que no. L'experiència humana té límits.

El registre sonor no és únicament una qüestió d'abast estètic. Ens considerem artistes, però, malgrat que els aspectes formals són els que més directament orienten les nostres accions públiques, ens sentim profundament responsables de les seves implicacions més enllà d'allò purament artístic. Així neix el nostre interès per la presa de so en contextos d'especial interès humà i social. Amb el temps, això s'ha convertit en un esperó de primera magnitud que ens orienta en la reflexió sobre els dominis de l'art i de la seva funció, sempre en redefinició.

Molt pocs elements macroscòpics muts existeixen a la naturalesa. Tanmateix, la tendència de la percepció dels senyals sonors a la inconsciència és una constant cultural que ha canviat en sordesa intel·lectual capaç d'emmurdrir qualsevol font per loquaç que sigui. Per la seva capacitat de tornar conscient el que en el passat no ho va ser, el registre sonor constitueix una via per a la recuperació de tresors de coneixement que mai no van ser explorats en tota la seva extensió. El so és símptoma d'existència de realitats de naturalesa social, biològica, geològica, meteorològica i moltes altres més intangibles. El nostre principal desig és compartir amb els visitants la bellesa dels fets sonors, així com la de la seva capacitat d'apuntar als fets de la realitat. Les seves realitats, doncs. Les seves certes, però també les seves incerteses i, sobretot, la seva màgia.

La contribució de l'Orquestra del Caos a «Imatges i Sons en Extinció» és una instal·lació sonora contínuament canviant, que es nodreix del conjunt de les preses realitzades amb motiu del projecte «Sons en Causa» al Pacífic Nord, Centre i Carib Sud de Costa Rica; l'Amazones colombià, brasiler i peruà; el Tancat brasiler, i la Selva Misionera i les Salinas Grandes argentines. Mai no s'hi sent exactament el mateix, en entrar a la instal·lació. Tres ordinadors en regulen el comportament. Seleccionen l'arxiu sonor que cal executar, cadascun dins d'una categoria assignada prèviament, en correspondència amb els espais sonors d'exposició: *Indústries, motors i músiques*, *Selva i sabana*, i, finalment, *Nit*. S'ordenen al llarg d'un recorregut inspirat en el mètode que seguim per a l'obtenció de mostres. Un cop localitzat el punt de major desenvolupament econòmic d'una regió on el paisatge sonor es troba en perill d'extinció ens n'allunyem realitzant gravacions de molt alta qualitat fins a trobar un punt amb prou feines afectat per l'activitat humana.

Cada espai sonor es reconeix per un conjunt d'altaveus associat a una projecció informativa de gràfics i textos sobre el contingut de l'arxiu executat en cada moment. Les emissions sonores dels conjunts d'altaveus són alliberades a l'espai comú, amb la pretensió de condicionar diàlegs entre elles i així generar nous espais acústics construïts d'emascaraments i emergències. En un instant donat, els materials hi són, però no se senten fins que la relació entre els nivells dels uns i dels altres varia imperceptiblement. Només en aquell moment els sons emmascarats es fan conscients. És un recurs ben conegut de la composició musical. El nostre repte és l'automatització de l'aplicació d'aquest procés a l'escolta del món en què vivim.

Axel Hütte, Antofagasta, Chile, 2008
Cortesía Galería Helga de Alvear, Madrid

Axel Hütte, Henry-Pittier-2, 2007
Cortesía Galería Helga de Alvear, Madrid

Orquesta del Caos gravant al Riu Yabotí. Reserva de la Biosfera Yabotí. Misiones. Argentina

Orquesta del Caos gravant a Cachoeira dos Couros. Alto Paraíso de Goiás. Goiás. Brasil